

Spionjáték

[A](#) [A](#) [A](#)[Alexa Károly](#)

- 2013. május 8., szerda

Még a „kezdet kezdetén”

magam is kikértem a rám vonatkozó titkosszolgálati jelentéseket, kaptam egy karcsú dossziényt, össze-vissza papírok voltak, „margináliák”, ám életemnek éppen azokból a szakaszaiból (egyetemi oktatás, szerkesztőségek, szerveződések, utazások stb.), amikor (és ahol) bizton számíthattam a titkos adatgyűjtők figyelmére. Aminek – egyébként – néha tapasztalhattam bizonyos jeleit. Sőt még egy-két vallomástévőm is akadt. Ebből a régi satnya szöveggyűjteményből sikerült azonosítanom három spiont, nekem ennyi éppen elég volt. Többre nem voltam kíváncsi, és ezért, bár unszoltak-unszolnak barátaim, azóta a Hivatal felé sem néztem (pedig talán még „kapcsolataim” is akadnak...

A spionok persze rám találnak továbbra is, képtelenség félrehúzódni előlük. Látom feljelentéseiket, megismerhetem álneveiket, régi találkozásokra emlékeztetnek óhatatlanul. És belerondítanak mindenbe, amiben benne voltam – és voltunk –, amire úgy emlékszem, hogy kedélyes volt és némi civil kurázsit sem nélkülözött, amikor még ifjan, ha nem is gyanútlanul tettük azt, amiről úgy véltük, ez a mi időnk, vagy ez az idő parancsa, vagy legalábbis amiről úgy véltük, ha felkaptuk a fejünket a fröccsös- vagy a vodkaspoharak fölött, hogy nocsak – már bocsánat a nagyképűségért –, mintha ránk tekintene „pártfogón e század”. Magunk voltunk, de mindenben együtt. És éppen a közös mozgolódásnak ezt a derűjét koszolják be azok, akiknek nyamvadt besúgásairól mind több hírhez jutunk. Nő a piacuk a besúgói szöveggyűjteményeknek. Lásd az elhíresült „kultírót” és politikai megmondóembert például, aki kétszeresen is hasznosíthatta atyja besúgói munkásságát – hajdan eltartottként, utóbb a sajátos „vendégszöveg” kiadójaként.

Természetesen azért nem álltam meg, hogy végig ne lapozzam Szőnyi Tamás irdatlan könyvét az irodalmi élet „alvilágáról”, a Titkos írást, és bár akadt benne néhány nyomasztó adat erről vagy arról a „közel állóról”, nem éreztem késztetést sem a további kutakodásra, sem arra, hogy „felülírjam” magamban azt, ami egyben áll az emlékezet furcsán fluoreszkáló terében. Bár azt azért nem mondanám, hogy egy s más föl nem bosszantott. Mondjuk az a rohadék, aki valamikor a nyolcvanas évek második felében mint friss disszidens nagyképűsködött előttem Münchenben, noha néhány évvel azelőtt – értesülök negyedszázad múlva – ő hívta fel parttalan buzgalmában és egy elég primitív értelmezésben kapcsolattartójának figyelmét valamely nyilvános szövegemre, ha esetleg nem vették volna észre; „magánszorgalmú kutyák” – írta Illyés Gyula, aki a zárszót mondta azon az 1979-es lakiteleki konferencián, ahol barátunk is értekezett a korszerű hazafias-ság tárgyában, konspirációs lakás címe a fejlécen. Kövér, szakállas alak, háromszáznolcvanöt jelentéséről tudunk, ha most itt lenne... De nincs itt, mert meghalt. Itthon halt meg, olvasom az interneten a nekrológját a mostani Magyar Hírlap egyik legjobb publicistájának tollából tizenegy évvel ezelőttről, feketén-vörösén lángoló mondatok, hóstól búcsúzott, ahogy illett – honnan tudhatta?

A titok persze vonz elháríthatatlanul, hát még ha bűn lappang a mélyén, árulás, lélekgyilkosság. Ezért olvastam el nem csekély kárörömmel Andor Mihály könyvét arról a – szintén néhai – ügynökről, aki (mondhatni) az egész SZDSZ-holdudvart az ujjá köré csavarta. És most meg egy másik Andorról olvasok (az előbb említett alighanem rokoni nexusban állóról), csak hát ő nem író. Vagyis hogy az, csak egyik műfajával van némi baj. Írt regényt, szakácskönyvet, aforizmákat, itt vannak dedikálva polcomon. Meg hát sok-sok feljelentést. Neve valahogy elkerülte a figyelmemet a Szőnyi-könyvben, most Györe Balázs szentelt neki majdnem egész kötetet. Barátaim, akik besúgóim is voltak. Ez a címe, amit Ilia Mihály, a legnagyobb újkori folyóirat-szerkesztő (Tiszatáj, 1972–1975), a remek Bárka című lapban most közölt kritikájában megfordít: Besúgóim, akik barátaim is voltak... Évtizedek óta nem érzek ingert, hogy Györe iratait olvassam, ő programosan csak magáról ír, irodalmon azt érti, mint a Magyar Narancsnak „odanyilatkozta”, hogy „dokumentálja az életét”. Kevés is ez, unalmas is, írói nyelve sem mondható szárnyalónak. Most ő is piacósítja dokumentációját, amely súlyra nem éppen jelentéktelen, információs értékben viszont annál inkább.

Ami megdöbbenő, az a „cég” hallatlan kapacitása. Éveken át figyel valakit, irdatlan mennyiségű szöveget gyártva olyasvalakiről, aki lényegében semmit nem csinál, csak itt van meg ott, dörmög a szakállába, és alkalmadtán olyan érdektelen szövegeket ír, hogy azok már talányosnak tetszenek. Figura egy irodalmi-művészeti beltenyészetből, egymásban és egymásért élők szövevénye, televény, amelyből azok lettek érdemes alkotók, akik időben le- és kiváltak innen. Meg ott az élő és eltávozott „nagyok”, akikhez dörgölődni lehet, akiktől ki lehet rimázkodni egy-egy „válaszlevelet” vagy hagyatéki papírfoszlányt. Körök, csoportok, alapítási szerencsétlenkedések valamikor a hetvenes évek végétől.

Viszont ez a „személyi állomány” mint szociológiai közeg nem mondható egészen érdektelennek. Bámulatos összeszövődések, elágazások, alkalmi kapcsolódások. Főleg a későbbi évtizedek tükrében. És ezért hangsúlyoznám Ilia Mihály nevét. Ő szerkesztőként, majd szerkesztőségi háttér nélkül öt kontinens magyar irodalmát „organizálta”. Egy szegedi „háló” mélyén. És – sértésnek ne vegye – miközben „pókként” szövögette a hálót, az illetékes szervek „légyként” hurkolgatták köré a maguk szövevényét. Nem sokunknak van akkora „anyaga”, mint neki.

Hát Andor Csaba? Ő az az ember, akinél megszállottabb Madách-kutató nincs a földön. Matematikus létére. Attól vagy valaki, ha van egy mániád – tanultam meg ifjan. Csaba kutató és szervező, postáz és borítékol, önként és fáradhatatlanul évtizedek óta. Konferenciák sora a háta mögött, kiadott több mint félszáz (!) dokumentumkötetet, ki tudja, hány tucat Tragédia-fordítást – egy élet Madáchról és Madáchért. Én valaha Madách Imréről írtam az egyetemi szakdolgozatomat, vevő vagyok minden Madách-ügyre. Előadója lehettem Csabának

Sztregován, órákig ácsorogtam vele duruzsolva-pletykálkodva a Széchényi-könyvtár aljában, küldözgettem a magam egy százalékoskáját az alapítványának. Hát most mit tegyek?

- See more at: <http://archivum.magyarhirlap.hu/spionjatek#sthash.9AqyKfPh.dpuf>